

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/1/2024
Identifikačné číslo spisu:	8618202087
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8618202087.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ing. Maria Dubaňa a sudkyň JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Nory Halmovej v spore žalobcov 1/ G. D., narodenej XX. U. XXXX, K., O.. K. XXX/XX, zastúpenej advokátom JUDr. Ing. Adriánom Cupákom, Svidník, Dr. Goldbergera 249/1, 2/ P.. K. E., narodeného XX. H. XXXX, E., D. XXXX/X, proti žalovaným 1/ Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, Gréckokatolícke Arcibiskupstvo Prešov, Prešov, Hlavná 1, IČO: 00 179 205, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária SLAMKA & Partners s. r. o., Dolný Kubín, Radlinského 1735/29, IČO: 50 120 000, 2/ A. E., narodenému XX. H. XXXX, K., O.. K. XXX/X, o určenie platnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. SK-7C/49/2018, o dovolaní žalobkyne 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. septembra 2021 sp. zn. 7Co/51/2020, takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a.

II. Žalovanej 1/ priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni 1/ v plnom rozsahu.

III. Žalovanému 2/ náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni 1/ nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 10. júna 2020 č. k. 7C/49/2018-71 žalobu zamietol a vyslovil, že žalovaní 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov konania voči žalobcom 1/ a 2/ v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie v odôvodnení konštatoval nedostatok vecnej legitimácie žalovanej 1/ vyplývajúcej z hmotného práva. Poukázal na to, že uznesením Okresného súdu Svidník zo dňa 08. novembra 2018 č. k. 5D/262/2017-55 bolo konanie v dedičskej veci po poručiťke B. E. prerušené a dedičia A. E.H., G. D. a P.. K. E. odkázaní na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu poručiťky B. E. zo dňa 28. marca 2016 a o určenie platnosti závetu poručiťky B. E. zo dňa 26. januára 2017. Z pripojeného dedičského spisu mu vyplynulo, že účastníkmi dedičského konania boli žalobcovia 1/ a 2/, žalovaný 2/ a Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. Keďže výrok rozsudku vo veci samej

musí byť záväzný pre všetkých účastníkov prebiehajúceho konania o dedičstve, konštatoval, že okruh strán sporu v prejednávanej veci musí byť zhodný s okruhom účastníkov dedičského konania.

1.2. Súd prvej inštancie proklamoval, že právnu subjektivitu Gréckokatolíckej cirkvi, farnosti Svidník - Záhradná potvrdilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy pre vzťahy s cirkvami a náboženskými spoločenstvami. Žalobcovia označili za žalovaných okrem A. E. aj Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov; ide o samostatné subjekty práva, ktoré neboli účastníkmi predmetného dedičského konania. Pokiaľ žalobcovia zamerali svoju argumentáciu na oprávnenie Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov konať za ktorýkoľvek útvar cirkvi s právnou subjektivitou, súd prvej inštancie konštatoval, že dôvodom pre zamietnutie žaloby nebol nedostatok zastúpenia strany sporu, ktorý je odstrániteľným nedostatkom konania, ale nedostatočný okruh strán sporu, čo je hmotnoprávna otázka. Doplnil, že žalobcovia v rámci dispozičnej zásady určujú okruh strán sporu a v prípade, že ide o nerozlučné spoločenstvo, nesú zodpovednosť aj za to, že žalobe nemôže byť vyhovievané pre nedostatok vecnej legitímácie.

1.3. Pokiaľ išlo o argumentáciu žalobcov, že poručiťka v závete z 28. marca 2016 uviedla ako dediča neexistujúci subjekt „Gréckokatolícku cirkev vo Svidníku - na Nižnom Svidníku“, túto nepovažoval súd prvej inštancie za relevantnú, pretože pre platnosť závetu postačuje, aby poručiťka určitým a nezameniteľným spôsobom špecifikovala dediča, čo v danom prípade bolo naplnené. Z miestnej lokalizácie označenej v závete slovami „Svidník - Nižný Svidník“ bolo podľa súdu nepochybné, že poručiťka prejavila svoju vôľu voči konkrétnej farnosti, čo sa napokon prejavilo aj v ustálení okruhu účastníkov dedičského konania vyplývajúceho z pripojeného dedičského spisu. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne 1/ rozsudkom z 30. septembra 2021 sp. zn. 7Co/51/2020 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. O trovách konania rozhodol tak, že žalovanej 1/ priznal voči žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, žalovanému 2/ nepriznal voči žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania a vyslovil, že žalobcovia 1/ a 2/ nemajú voči žalovanému 2/ právo na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinstančného súdu a dodal, že poručiťka B. E. závetom z 28. marca 2016 odkázala všetok svoj majetok Gréckokatolíckej cirkvi vo Svidníku, z označenia ktorého subjektu jednoznačne vyplýva, že poručiťka za závetného dediča označila Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník - Záhradná a nie Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a ani Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov.

2.1. Uviedol, že v rámci štruktúry gréckokatolíckej cirkvi právnou subjektivitou nedisponuje len Gréckokatolícka cirkev na Slovensku a Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, ale aj jednotlivé farnosti. Odvolací súd poukázal na oznámenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 09. januára 2020, podľa ktorého základným dokumentom Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v zmysle ustanovenia § 13 zákona č. 308/1991 Zb. je Základný dokument Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku z 13. marca 2015 zaregistrovaný Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky 04. septembra 2015, podľa ktorého farnosť je útvarom s právnou subjektivitou. Ak poručiťka B. E. všetok svoj majetok odkázala farnosti, teda subjektu s právnou subjektivitou, bolo podľa odvolacieho súdu povinnosťou žalobcov za jednu zo strán sporu označiť i Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. Ak tak žalobcovia neurobili a na strane žalovanej označili iné subjekty disponujúce právnou subjektivitou, a to Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, ktoré ale postavenie závetného dediča nemajú, odvolací súd sa stotožnil s postupom súdu prvej inštancie, ktorý pre nedostatok vecnej legitímácie na strane žalovanej žalobu zamietol. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa 1/ (ďalej aj „dovolaťka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Namietala, že odvolací súd sa vyporiadal s jej odvolacou argumentáciou spôsobom, ktorý je nezlučiteľný s

požiadavkami na odôvodnenie súdneho rozhodnutia v rámci zaručeného práva na spravodlivé súdne konanie. Ďalej vytkla súdom nesprávny záver o nedostatku vecnej legitímácie na strane žalovanej 1/, ktorým sa odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, reprezentovanej uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/48/2009, v ktorom sa zaoberal usporiadaním cirkví na Slovensku a ich právnou úpravou. V tejto súvislosti akcentovala, že registrované cirkvi a náboženské spoločnosti sú osobitným druhom právnických osôb, ktoré okrem svojho osobitného postavenia požívajú aj ďalšie práva priznané právnickým osobám. S poukazom na Základný dokument (Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku) uviedla, že farnosť je plne podriadená eparchii, ktorá je s ňou právne aj existenčne previazaná a ďalej poznamenala, že pokiaľ by platila úvaha prvoinstančného súdu, tak v prípade zrušenia farnosti by jej majetok nemal žiadneho vlastníka, avšak v skutočnosti stále pôjde o majetok Gréckokatolíckej cirkvi. Vzhľadom na uvedené dovolateľka navrhla, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu zopakovala podstatnú časť svojej skoršej argumentácie. Pokiaľ v rámci dedičského konania raz súdom určený notár určil, že subjektom je Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník - Záhradná s vlastnou právnou subjektivitou a štatutárnym orgánom, je výlučne chybou žalobkyne 1/, že nedokázala uzavrieť okruh účastníkov žalobe. Zopakovala, že žalovaným v tomto spore mala byť Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník - Záhradná a nie dokonca neexistujúci subjekt „Gréckokatolícka cirkev na Slovensku, Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov“. Navrhla dovolanie odmietnuť.

5. Žalovaný 2/ sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto

právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, namietajúc nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku.

14. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

15. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

16. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

17. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Napadnuté rozhodnutie nemožno považovať za nepreskúmateľné či nedostatočne odôvodnené. Odôvodnenie rozsudku zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V

hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené, aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, na základe čoho dospel k záveru o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej 1/.

17.1. Odvolací súd v odôvodnení jasne konštatoval, že poručiťka B. E.H. závetom z 28. marca 2016 odkázala všetok svoj majetok Gréckokatolíckej cirkvi vo Svidníku, z čoho rovnako ako súd prvej inštancie vyvodil, že poručiťka za závetného dediča označila Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. V tejto súvislosti mal zo Základného dokumentu Prešovskej gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku z 13. marca 2015 zaregistrovaného Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky 04. septembra 2015 preukázané, že farnosť je útvarom s právnou subjektivitou. Odvolací súd preto zrozumiteľne dôvodil, že ak poručiťka B. E. všetok svoj majetok odkázala farnosti, teda subjektu s právnou subjektivitou, bolo povinnosťou žalobcov za jednu zo strán sporu označiť i Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. Konkludujúc uvedené odvolací súd uzavrel, že pokiaľ žalobcovia na strane žalovanej 1/ označili iné subjekty disponujúce právnou subjektivitou, a to Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, ktoré ale postavenie závetného dediča nemajú, súd prvej inštancie správne postupoval, ak pre nedostatok vecnej legitímácie na strane žalovanej žalobu zamietol.

17.2. Na základe uvedeného možno konštatovať, že odvolací súd pri posudzovaní vecnej legitímácie v danej veci neopomenul vziať do úvahy žiadnu z rozhodných skutočností, z uvedeného je zrejmé, na základe akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že žalobkyňa 1/ sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jej predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľka so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

18. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalobkyňa 1/ neopodstatnene namietala, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP].

19. Žalobkyňa 1/ ďalej vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keď namietala posúdenie vecnej legitímácie na strane žalovanej 1/. Podľa jej názoru súdy založili rozhodnutie na nesprávnom právnom závere o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie.

20. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnú normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

21. Dovolaťka mala za to, že súdy sa v danej veci odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, reprezentovanej uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/48/2009, v ktorom bolo

okrem iného konštatované: „Podľa Základného dokumentu Gréckokatolíckej cirkvi cirkev a jej niektoré zložky sú právnickými osobami (porovnaj čl. I. ods. 2 prvá veta). V čl. X. sa vymedzujú útvary s právnou subjektivitou, rozsah a oprávnenie konať v mene útvarov. Z ods. 3 tohto článku je treba vyvodíť, že za ktorýkoľvek z uvedených útvarov s právnou subjektivitou - so zreteľom na dané hierarchické postavenie - môže konať Gréckokatolícke arcibiskupstvo v Prešove, ktoré je ústredím cirkvi (porovnaj čl. IV.), a pre zamestnanca cirkvi (ústredia) príslušné poverenie udelí prešovský arcibiskup ... postupom Gréckokatolíckej cirkvi, t. j. že za jej útvar s právnou subjektivitou /za žalobcu/ konal pred súdom iný útvar tejto cirkvi s právnou subjektivitou, ktorý je evidovaný podľa § 10 ods. 1, § 19 ods. 1 zákona č. 308/1991 Zb. Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky v evidencii cirkevných právnických osôb (Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov), nedošlo k žiadnej procesnej vade, nieto ešte k tzv. inej vade konania. Takýto postup (účasť na konaní pred nižšími súdmi), hoci vychádza z vnútorných predpisov tejto cirkvi (predstavujúcich autonómnú úpravu, ktorú sa citovanou medzinárodnou zmluvou Slovenská republika zaviazala rešpektovať), právnomu poriadku Slovenskej republiky - ako z podaného výkladu dostatočne vyplynulo - neodporuje. Návrh žalovaného na zamietnutie žaloby založený na spochybňovaní legitimacy oprávnenia Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov konať pred súdom za žalobcu a na tvrdení, že tu ide o (neodstrániteľný) nedostatok procesnej podmienky konania, predstavuje vo svojej podstate návrh na odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).“

22. Pri skúmaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (*ratio*).

23. Podľa názoru dovolacieho súdu rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/48/2009, od ktorého vidí žalobkyňa 1/ odklon, je pre odlišné skutkové a právne okolnosti na prejednávanú vec neaplikovateľné:

(i) Ako strana sporu tu vystupovala Gréckokatolícka cirkev, farnosť Vernár, za ktorú konalo Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, pričom v spojitosti s týmto zastupovaním nebola posudzovaná vecná legitímácia (ako tomu je v prejednávanom prípade), ale prípustnosť procesného zastúpenia, keďže protistrana spochybňovala legitimitu oprávnenia Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov konať pred súdom za farnosť Vernár.

(ii) V kontexte uvedeného išlo o odlišný predmet konania, ktorým bol reštitučný nárok podľa zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam. Najvyšší súd, vychádzajúc z ustanovenia § 2 ods. 2 tohto zákona (právo na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam môže uplatniť oprávnená osoba, ktorou je registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky vrátane ich útvarov, ktoré majú právnú subjektivitu, ktorých nehnuteľná vec prešla do vlastníctva štátu, obce v období od 8. mája 1945, židovským náboženským obciam od 2. novembra 1938 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 3 tohto zákona) vo veci sp. zn. 1Cdo/48/2009 dospel k záveru, že ide o výnimku z úpravy procesného zastúpenia obsiahnutej v § 21 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku ako základného procesného kódexu upravujúceho civilné konanie.

(iii) V čase rozhodovania dovolateľkou označenej veci bolo v platnosti odlišné znenie Základného dokumentu Gréckokatolíckej cirkvi (prijatého v zmysle § 13 ods. 1 zákona č. 308/1991 Zb.), ktoré na rozdiel od súčasného znenia obsahovalo ustanovenie, podľa ktorého „za ktorýkoľvek z uvedených útvarov s právnou subjektivitou - so zreteľom na dané hierarchické postavenie - môže konať Gréckokatolícke arcibiskupstvo v Prešove, ktoré je ústredím cirkvi“.

24. Základná téza o nevyhnutnosti analógie v skutkovom stave tvorí predpoklad aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, t. j. iba vtedy dochádza k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ak ide súčasne o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu.

Pri argumentácii akýmkoľvek súdnym rozhodnutím treba vždy text takého rozhodnutia vnímať v kontexte pôvodného konania, v ktorom bolo toto rozhodnutie vydané. Ak sú skutkové okolnosti v posudzovanom prípade odlišné, nemožno závery súdneho rozhodnutia ako precedensu v inej veci bez ďalšieho preberať a v takom prípade ide o nepriliehavý „judikát“.

25. Otázkou analógie v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sa zaoberal aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze č. k. I. ÚS 51/2020 z 9. júna 2020 (ZNaU 24/2020), ktorý judikoval, že „(...) Ak však nejde o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu, aplikácia skorších súdnych rozhodnutí nie je namieste. Ak najvyšší súd nesprávne vyhodnotí analógiu v skutkovom stave a toto posúdenie má za následok odmietnutie dovolania, ide o porušenie práva na spravodlivý proces.“ Zásada o analógii v skutkovom stave ako nevyhnutného predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe je aplikovateľná aj na aktuálne rozhodovanie dovolacieho súdu, keďže dovolateľkou označené rozhodnutie najvyššieho súdu nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax na prejednávany prípad.

26. Dovolací súd pripomína, že pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObd/2/2020). Vec prejednávajúci senát sa preto pri rozhodovaní o správnosti právneho posúdenia veci nižšími súdmi neobmedzil len na dovolateľom uvedené rozhodnutie sp. zn. 1Cdo/48/2009.

27. V rozhodnutí z 28. marca 2018 sp. zn. 6Cdo/54/2017 najvyšší súd konštatoval, že konanie o určenie neplatnosti závetu alebo listiny o vydedení môže splniť svoj účel len vtedy, ak je táto vec rozhodnutá rozsudkom, ktorého výrok je záväzný pre všetkých účastníkov konania o dedičstve. Preto musí byť okruh účastníkov konania v tomto spore (o určenie neplatnosti závetu alebo listiny o vydedení) zhodný s okruhom účastníkov dedičského konania v dobe vydania uznesenia, ktorým súdny komisár odkazuje toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou. Postavenie žalobcov je pritom určené obsahom rozhodnutia súdu v dedičskom konaní, ale ostatní dedičia musia v sporovom konaní vystupovať ako žalovaní, i keď v dedičskom konaní sa niektorí z nich k spornej otázke nestavali odmietavo alebo vystupovali (či zatiaľ nevystupovali) pasívne. Ak sa takého konania nezúčastnili všetci nerozluční spoločníci, nemôže byť návrhu vyhovieť, a to pre nedostatok vecnej legitimácie (R 65/2003). Súd v konaní, v ktorom rozhoduje o dedičskom práve (sporové konanie), nie je povinný žalobcu poučiť o nesprávnom určení okruhu účastníkov. Súd by totiž dával poučenie o tzv. vecnej legitimácii, t. j. o tom, kto má byť podľa hmotného práva stranou sporu a nie poučenie o procesných právach a povinnostiach účastníkov. Poučenie v tomto zmysle by presahovalo poučovaciu povinnosť súdu podľa § 5 OSP (teraz § 160 CSP), čo je tiež v rozpore so zásadou rovnosti strán (porovnaj sp. zn. 4Cdo/120/2009).

28. V preskúmvanej veci nižšie súdy posúdili otázku nedostatku vecnej legitimácie žalovanej 1/ správne. Z obsahu spisu vyplýva, že poručiťka B. E. závetom zo dňa 28. marca 2016 odkázala všetok svoj majetok Gréckokatolíckej cirkvi vo Svidníku. V nadväznosti na to v súvisiacom dedičskom konaní (č. k. 5D/262/2017-51) konajúci súdny komisár ustálil okruh účastníkov dedičského konania po poručiťke B. E.: 1/ A. E., 2/ G. D., 3/ P. K. E., 4/ Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. Uznesením súdu prvej inštancie z 08. novembra 2018 č. k. 5D/262/2017-55, Dnot/181/2017 boli A. E., G. D. a P. K. E. odkázaní na podanie žaloby. Z registra cirkví a náboženských spoločností vedeného Ministerstvom kultúry SR vyplýva, že základným dokumentom Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v zmysle ustanovenia § 13 zákona č. 308/1991 Zb. je Základný dokument Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku z 13. marca 2015 zaregistrovaný Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky 04. septembra 2015, podľa ktorého farnosť je útvarom s právnou subjektivitou. Za situácie, keď poručiťka B. E. v závete, ktorý je prejavom vôle rýdzo osobnej povahy a ktorým poručiťka povoláva konkrétny subjekt k nadobudnutiu jeho majetku, odkázala všetok svoj majetok subjektu s právnou subjektivitou (čo vyplýva aj zo štatistického registra organizácií - IČO: 42 077 923), dovolací súd sa stotožňuje s názorom nižších súdov, že bolo povinnosťou žalobcov za jednu zo strán sporu označiť Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. Súčasne platí, že pokiaľ výrok

rozsudku vo veci vyvolanej sporom o dedičské právo mal byť záväzný pre všetkých účastníkov prebiehajúceho konania o dedičstve, musel byť okruh účastníkov konania v tomto spore zhodný s okruhom účastníkov dedičského konania v dobe vydania vyššie označeného uznesenia. Ak tak žalobcovia neurobili, nemohlo byť návrhu na určenie (ne)platnosti závetu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva.

29. Vzhľadom na vyššie uvedené, dovolací súd uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP nepovažoval za dôvodný, keďže napadnuté rozhodnutie v otázke vecnej legitímácie na strane žalovanej 1/ spočíva v správnom posúdení veci. Dovolací súd preto dospel k záveru, že podané dovolanie nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

30. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že žalovanej 1/, ktorá bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP) a ktorej preukázateľne vznikli trovy, priznal proti žalobkyni 1/ v súlade s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov dovolacieho. Zároveň úspešnému žalovanému 2/ v dovolacom konaní v záujme rozumného usporiadania procesných nárokov strán v súlade so zásadou procesnej ekonómie (článok 4 ods. 2 v spojení s článkom 17 Základných princípov CSP) náhradu trov dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že mu v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli, ani mu nevyplyvajú z obsahu spisu (R 72/2018).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.